

357.719.53 (471)

Maataloustuottajain Valtuuskunnan Tilastotoimiston Julkaisuja II

SODANAIKAINEN
PAKKO-OTTORASITUS
YKSITYISILLÄ TILOILLA

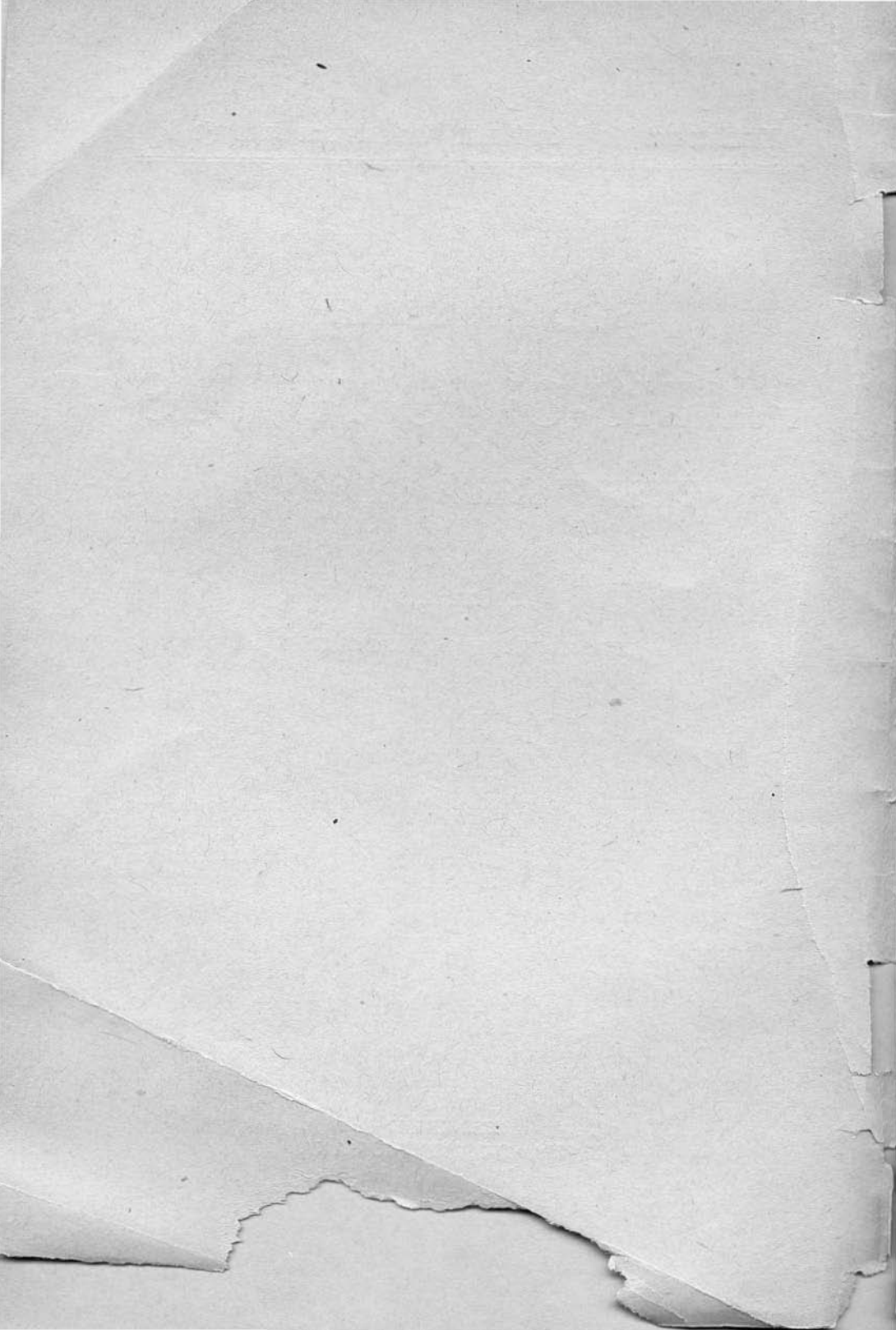
KIRJOITANEET

HUUGO NIINIVAARA ja H. PAAVILAINEN

HELSINKI 1917
KIRJAPAINO-OSAKEYHTIÖ SANA

1232

338.73(480) K

Maataloustuottajain Valtuuskunnan Tilastotoimiston Julkaisuja II

SODANAIKAINEN
PAKKO-OTTORASITUS
YKSITYISILLÄ TILOILLA

KIRJOITANEET

HUUGO NIINIVAARA ja H. PAAVILAINEN

TYÖVÄENLIIKKEEN KIRJASTO
KIRJASTO

1290644440

338.43(480) K NIINIVAARA
Niinivaara, Huugo
Sodanaikainen pakko-ottorasitus yksityisi

HELSINKI 1917
KIRJAPAINO-OSAKEYHTIÖ SANA

Maataloustuottajain Valtuuskunnan Tilastotoimisto lähettää täten julkisuu-
teen tutkimussarjansa toisen numeron, joka selvittelee niitä monenlaisia rasi-
tuksia, joiden alaisiksi etenkin maanviljelyksellä elävät maanomistajat sodan
takia ovat joutuneet. Tutkimus on kuitenkin kohdistettu pääasiassa niihin pakko-
ottomuotoihin, joiden rahassa arvioiminen tällä hetkellä on parhaiten mahdollinen.

Muista tämän tutkimussarjan ensimmäiseen numeroon liitetystä Maatalous-
tuottajain Valtuuskunnan alkulauseessa mainituista kysymyksistä on ensimmäistä
koskeva tutkimus äskettäin ilmestynyt painosta. Kolmatta (suhde sota-aikaisen
kauppa- ja teollisuusyritysten nettovoiton ja maatalousliikkeen nettovoiton välillä)
sekä neljättä (halkoliikkeen tuottamien voittojen jakautuminen välittäjille, työ-
väelle ja maanomistajille) kysymystä koskevat tutkimukset ilmestyvät ensi heinä-
ja elokuussa. Sen lisäksi ilmestyy piakkoin sarjan kolmantena numerona eri-
koinen maatyöväen palkkojen nousua sodanaikana koskeva tutkimus.

Helsingissä kesäkuun 28 p. 1917.

Tekijät.

Sisällysluettelo.

	Siv.
Esihuomautus	3
I. Eläinten ja työn ottoa koskevain sota-aikaisten pakkotoimen-	
piteiden raha-arvo yksityisillä tiloilla	5
1. Aineiston hankkiminen ja ryhmittely	5
2. Saatu ja todellinen hinta sekä kärsityn vahingon suhteellinen	
suuruus	6
<i>a.</i> Yleiskatsaus	6
<i>b.</i> Erikseen maanviljelijät	8
<i>aa.</i> Kärsitty vahinko 1 ha muunnettua viljelysalaa kohti	10
<i>bb.</i> Kärsitty vahinko 1 nautayksikköä kohti	11
<i>cc.</i> Kärsitty vahinko 100 mk:n verotettua tuloa kohti	11
<i>dd.</i> Kärsitty vahinko eri pakko-ottolajeja silmällä pitäen	12
II. Eläinten pakko-ottorasitus koko maassa ¹/₉ 1916—³¹/₃ 1917	14
III. Muita pakko-ottomuotoja	17
Loppusanoja	21
Taululiitteet:	24
1. Pakko-otto sodan aikana huhtikuun 15 p:ään 1917 mennessä	
sekä erinäisiä pakko-oton alaiseksi joutuneiden taloudellista asemaa	
vuoden 1917 alussa valaisevia tietoja	24
2. ¹⁵ / ₄ 1916— ¹⁵ / ₄ 1917 pakko-oton alaiseksi joutuneet itsenäiset maan-	
viljelijät ja vuokraajat ryhmitettyinä pakko-oton mukaan	40
3. ¹⁵ / ₄ 1916— ¹⁵ / ₄ 1917 pakko-oton alaiseksi joutuneiden itsenäisten	
maanviljelijäin ja vuokraajain kärsimä suoranaisten vahinko, muun-	
netun viljellyn maan ala, nautayksikköjen luku ja verotettu tulo	
eri viljelmäluokissa	42

I. Eläinten ja työn ottoa koskevain sota-aikaisten pakkotoimenpiteiden raha-arvo yksityisillä tiloilla.

1. Aineiston hankkiminen ja ryhmittely.

Tämän kysymyksen käsittelyä varten tarvittavan tilaston saamiseksi käännyttiin maanviljelysseurojen puoleen pyynnöllä, että ne jättäisivät tietojen kokoamisen vartavasten laadittuihin lomakeihin jonkun neuvojansa paikan päällä toimitettavaksi. Lomakeissa oli varattu tilaa seuraaville tiedoille: pakko-oton alaisten viljelty ala ha:ssa, erikseen pelto ja niitty, karjan luku $^{15}/_4$ 1917, käsittäen hevoset yli 3 vuotta, nuoret hevoset alle 3 vuotta, lehmät, sonnit ja härät, hiehot ja vasikat, lampaat ja vuohet yli $^{1}/_2$ vuotta, siat yli $^{1}/_2$ vuotta, verotettu tulo vuodelta 1916 sekä hevosten ja nautaeläinten ynnä hevos- ja jalkapäivätoiden pakko-otto jaotettuina 2 ryhmään, joista toinen käsitti ajan ennen $^{15}/_4$ 1916 ja toinen $^{15}/_4$ 1916— $^{15}/_4$ 1917. Täten pakko-otolla otetuista hevosta ja nautaeläimistä sekä hevos- ja jalkapäivätoista pyydettiin samalla ilmoittamaan sekä niistä sotalaitokselta saatu hinta että pakko-oton tapahtuessa paikkakunnalla vallitseva markkinahinta (todellinen arvo). Tietojen tuli kohdistua kunkin seuran piirissä vähintään 2 tai 3 sellaiseen kylään, joissa seuran toimihenkilöjen tietojen mukaan pakko-ottorasitus on ollut kohtalaisen suuri.

Nämä tiedot, jaotettuina pitäjittäin 3 ryhmään, ovat järjestetyt yleissilmäyksen saamista varten taululiitteeseen 1. Ryhmä I käsittää ennen $^{15}/_4$ 1916, ryhmä II aikana $^{15}/_4$ 1916— $^{15}/_4$ 1917 ja ryhmä III koko sodan aikana pakko-oton alaiseksi joutuneet taloudet. Sitäpaitsi on tutkimuksen loppuun liitetty kaksi muuta taululiitettä, joista järempänä tehdään lähemmin selkoa.

Kuten taululiitteestä I selviää, ei saatu aineisto ole kovinkaan laaja. Tämä johtuu siitä, että tilastoon on voitu ottaa ainoastaan sellaiset pakko-oton alaiset henkilöt, joiden pakko-otosta, viljelysaloista, kotieläimistä ja verotetuista tuloista on saatu toisiinsa verrattavia ja luotettavia tietoja, minkä vuoksi aineisto on tuntuvasti

supistunut. Tämä tutkimus käsittää näin ollen kaikkiaan vain 760 taloutta, niistä maataomistavia maanviljelijöitä 634, vuokraajia (lamputeja ja torppareja) 30, tehtailijoita 2, kauppiaita 5 sekä loput käsityöläisiä ja työmiehiä, joista kaksi viimeksi mainittua ryhmää ovat joutuneet jalkapäivätoita koskevan pakko-oton alaiseksi. Mutta tällaisenaankin on aineisto siksi suuri, että sen nojalla voi tehdä johtopäätöksiä pakko-oton suoranaisten rasituksen suhteellisesta suuruudesta ja sen jakaantumisesta eri osiin maata.

2. Saatu ja todellinen hinta sekä kärsityn vahingon suhteellinen suuruus.

a. Yleiskatsaus.

Taululiitettä 1 kokonaisuudessaan silmäillessämme kiintyy huomio ensinnäkin *saatujen ja todellisten hintojen suureen eroavaisuuteen*; varsinkin koskee tämä hevosten ja päivätoiden pakko-ottoa.

Verrattaessa näitä lukuja keskenään nähdään, että *saadut ja todelliset arvot olivat koko sota-aikana keskimäärin* seuraavat:

	Saatu hinta Smk.	Todellinen arvo Smk.
Hevosesta	798: 97	1,829: 82
Nautaeläimestä .	244: —	361: 30
Hevospäivätyöstä	7: 49	18: 65
Jalkapäivätyöstä .	4: 10	7: 52

Eri lääneissä vaihteli saatu hinta ja todellinen arvo keskimäärin seuraavasti:

L ä ä n i	Hevoset		Nautaeläimet		Hevospäivät		Jalkapäivät	
	Saatu hinta	Todellinen arvo	Saatu hinta	Todellinen arvo	Saatu hinta	Todellinen arvo	Saatu hinta	Todellinen arvo
Uudenmaan ..	—	—	245: 34	388: 57	8: 31	17: 93	4: —	5: 74
Turun-Porin ..	826: 65	2,056: 96	249: 46	337: 27	7: 10	24: —	3: 84	7: 89
Hämeen	633: 32	1,357: 50	273: 84	385: 84	6: 99	19: 18	4: 18	8: 75
Viipurin	772: —	1,997: 06	235: 83	435: 34	8: 02	20: 61	3: 59	6: 46
Mikkelin	900: 33	2,350: —	202: 65	345: 65	6: 78	19: 02	4: 65	9: 49
Kuopion	803: —	2,511: 11	247: 52	349: 20	7: 21	17: 28	4: 39	6: 24
Vaasan	778: 95	1,712: 80	227: 85	325: 40	6: 09	12: 90	3: 88	7: 68
Oulun	911: 61	1,672: 45	226: 83	263: 33	—	—	—	—

Valaistessamme näiden keskinäistä suhdetta %:ssa huomaamme, että saatu hinta oli todellisesta arvosta:

Hevosen	43.2 %
Nautaeläimen	67.5 „
Hevospäivätyön	40.2 „
Jalkapäivätyön	54.5 „

Eri lääneissä oli saatu hinta todellisesta %:sta seuraava:

Lääni	Hevosen	Nautaeläimen	Hevospäivätyön	Jalkapäivätyön
Uudenmaan	—	63.1	46.3	69.7
Turun-Porin	40.2	74.0	29.5	48.7
Hämeen	46.6	71.0	36.4	47.8
Viipurin	38.6	54.2	39.4	55.6
Mikkelin	38.3	58.6	35.6	49.0
Kuopion	32.0	70.9	41.7	70.3
Vaasan	45.5	70.0	47.2	50.5
Oulun	54.5	86.1	—	—

Käsityksen saamiseksi saatujen hintojen ja todellisten arvojen, s. o. pakko-oton vuoksi *kärsittyjen suoranaisten vahinkojen* suhteellisesta suuruudesta, lienee parasta verrata sitä verotettuun tuloon.

100 markan verotettua tuloa kohti oli puheena olevista pakko-ottolajeista kärsitty yhteinen suoranainen vahinko koko sodan aikana tämän tutkimuksen käsittämässä talouksissa Smk. 21: 85. Löytyy kyläkuntia, joissa tämä vahinko kohoaa Smk:aan 101: 04 eli vähän yli 100 % verotetusta tulosta. Toisissa se ei taasen nouse Smk. 2: 09 korkeammalle. Esimerkin vuoksi otettakoon tähän muutamia kyliä eri pitäjistä:

Pietarsaari	2: 09
Kokkola	3: 64
Viitasaari	26: —
Miehikkälä	32: 28
Padasjoki	38: 74
Liperi	83: 76
Askainen	101: 04

Tästä selviää pakko-oton epätasainen jakautuminen. Pakko-otto ei näin ollen ole ollut edes osapuilleenkaan tasaisesti jaettua, vaan ovat rasitukset erinäisillä paikkakunnilla nousseet kohtuuttoman suuriksi.

Kuten tunnettua on pakko-otto sodan aikana paljon vaihdellut. Vuoden 1916 alusta alkaen alkoi se tuntuvasti lisääntyä. Tämä selviää I. taululiitteen *ryhmästä II*. Ryhmässä II on niiden luku, verrattuna ryhmien I ja III yhteenlaskettuun lukuun, huomattavasti tätä suurempi. Koko tutkimusta koskevan pakko-oton alaiseksi joutuneiden talouksien luvusta muodostaa ryhmä II 77.8 %. Samoin huomataan pakko-otolla otettujen sekä hevosten että nautaeläinten luvun, mutta varsinkin jalkapäivätyöiden määrän melkoisesti lisääntyvän ryhmää II koskevana aikana.

Tarkastaessamme lähemmin I. taululiitteen ryhmää II saamme sitä koskevana aikana $^{15}/_4$ 16— $^{15}/_4$ 17 seuraavat *saadut hinnat ja todelliset arvot keskimäärin*:

	Saatu hinta Smk.	Todellinen arvo Smk.
Hevosesta	873: 43	2,224: 26
Nautaeläimestä	247: 28	358: 60
Hevospäivätyöstä . . .	6: 74	18: 91
Jalkapäivätyöstä . . .	4: 15	7: 38

Prosentteissa on saatu hinta todellisesta arvosta:

Hevosen	hintaa	39.8 %
Nautaeläimen	”	68.9 ”
Hevospäivätyön	”	35.6 ”
Jalkapäivätyön	”	56.2 ”

Tästä huomaamme, että ryhmää II koskevat hinnat ja niiden todelliset arvot keskimäärin ovat pääpiirteissään muuten samat kuin koko sodan aikana, paitsi että ryhmää II koskevana aikana hevosten arvo on melkoisesti kohonnut, ilman että vastaava saatu hinta olisi samassa määrässä kohonnut.

b. Erikseen maanviljelijät.

Kun tutkimuksen päähuomio keskittyy maanviljelijöihin, sekä itsenäisiin että vuokraajiin, viimeksi mainittu käsittävä lampuodit

ja torpparit, niin otetaan heidän kärsimänsä suoranaisen vahinko seuraavassa yksityiskohtaisemman selvittelyn alaiseksi.

Kun on vaikeata löytää sopivaa vertailuperustetta koko sodan ajalle jakautuneen rasiuksen laskemista varten, on taululiitteessä 2 otettu huomioon ainoastaan ne pakko-oton alaiseksi joutuneet maanviljelijät, joiden pakko-otto käsittää vain yhden vuoden eli ajan $^{15}/_4$ 16— $^{15}/_4$ 17, ja on aineisto sanotussa taulussa ryhmitetty silmälläpitäen pakko-oton laatua.

Ne vertailuperusteet, joita tässä tullaan käyttämään, ovat viljellyn maan ala, karjan luku ja verotettu tulo. Viljeltyyn maahan on luettu myöskin luonnonniitty pelloksi muunnettuna. Niitty on muunnettu pelloksi siten, että 2.5 ha niittyä on vastannut 1 ha peltoa. Niissä Oulun läänin kunnissa, joissa niittymaita on suhteellisesti laajat alat, ja joissa niitä ei edes joka vuosi niitetä, on muunnettaessa pantu 4 ha niittyä vastaamaan 1 ha peltoa.

Karja taas on muunnettu nautayksiköiksi seuraavia muuntolukuja käyttämällä:

1 nautayksikkö	=	$1/2$ yli 3 v. hevosta
„	=	1 varsa
„	=	1 sonni tai lehmä
„	=	3 hiehoa tai vasikkaa
„	=	3 yli $1/2$ v. sikaa
„	=	12 „ $1/2$ v. lammasta

Taululiitteeseen 3 on ensinnä yleiskuvan saamista varten $^{15}/_4$ 16— $^{15}/_4$ 17 pakko-oton alaiseksi joutuneet itsenäiset maanviljelijät ja vuokraajat jaotettu eri viljelmäluokkiin. Samalla on kussakin viljelmäluokassa erikseen merkitty niiden kärsimä suoranaisen vahinko, muunnetun viljellyn maan ala, nautayksikköjen luku ja verotettu tulo.

Tutkimuksenalaisista tiloista kuului eri viljelmäluokkiin:

alle 10 ha	176	eli	26.6 %
10—25 „	272	„	40.9 „
25—50 „	130	„	19.6 „
50—100 „	68	„	10.2 „
yli 100 ha	18	„	2.7 „
	664		100.0 %

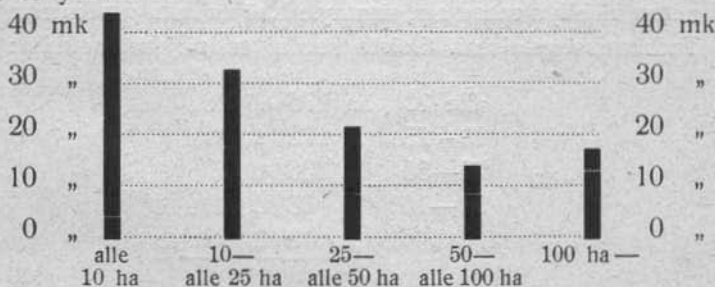
aa. *Kärsitty vahinko 1 ha muunnettua viljelysalaan kohti.*

Tarkastaessamme, miten *suuri suoranainen kärsitty vahinko on eri viljelmäluokissa ollut 1 ha muunnettua viljelysalaan kohti*, saamme seuraavat tulokset:

Lääni	Viljelmäluokassa					Keskimäärin
	alle 10 ha	10—alle 25 ha	25—alle 50 ha	50—alle 100 ha	100 ha—	
	Smk.	Smk.	Smk.	Smk.	Smk.	
Uudenmaan	—	48.8	19.8	9.0	25.2	26.9
Turun-Porin	57.1	37.6	28.0	12.9	15.0	19.6
Hämeen	43.4	22.4	13.1	13.4	15.6	16.5
Viipurin	18.3	34.4	25.5	—	29.4	31.1
Mikkelin	70.0	42.0	26.2	11.8	—	45.7
Kuopion	16.1	20.5	20.6	55.4	19.5	27.7
Vaasan	22.0	18.9	16.2	12.4	9.4	16.1
Oulun	79.1	86.5	27.1	3.2	—	38.8
Koko maa	42.1	31.1	20.7	14.7	17.5	22.5

Edelläolevasta taulukosta näemme, miten alle 10 ha:n viljelijät ovat joutuneet kärsimään keskimäärin 42,1 markan suuruisen suoranaisen vahingon jokaista muunnettua viljeltyä ha-alaa kohti. Samoin huomaamme viljelmän suuressa suoranaisen kärsityn vahingon tuntuvasti, mutta samalla tasaisesti, alenevan tehden yli 50 ha:n viljelmissä ainoastaan noin $\frac{1}{3}$ alle 10 ha:n viljelmien kärsimästä suoranaisesta vahingosta 1 ha kohti.

Selvemmän kuvan saamiseksi kärsitystä suoranaisesta vahingosta 1 ha kohti eri viljelmäluokissa annamme seuraavan kaaviollisen esityksen:

bb. Kärsitty vahinko 1 nautayksikköä kohti.

Ottaessamme vertailuyksiköksi nautayksikköjen luvun, saamme *kärsityn suoranaisen vahingon 1 nautayksikköä kohti eri viljelmäluokissa seuraavaksi:*

Lääni	Viljelmäluokassa					Keski- määrin Smk.
	alle 10 ha	10—alle 25 ha	25—alle 50 ha	50—alle 100 ha	100 ha—	
	Smk.	Smk.	Smk.	Smk.	Smk.	
Uudenmaan	—	56.9	35.4	30.8	59.1	49.2
Turun-Porin	38.1	34.6	39.8	24.0	23.0	29.5
Hämeen	34.5	22.9	20.8	20.3	22.5	22.3
Viipurin	17.1	38.4	36.4	—	51.7	37.9
Mikkelin	40.2	30.3	27.2	12.5	—	33.0
Kuopion	20.2	18.3	22.7	70.0	37.4	28.2
Vaasan	16.7	22.8	26.3	28.4	17.9	23.2
Oulun	45.1	77.8	39.3	5.8	—	47.0
Koko maa	28.7	31.9	30.4	26.2	28.8	29.7

Kärsityn suoranaisen vahingon suuruutta nautayksikköön verrattaessa huomaamme sen, koko maata silmälläpitäen, eri viljelmäluokkien kesken jotenkin tasaisesti jakautuneen. Synnä tähän on se, että pienemmillä viljelmillä elätetään suurempiin viljelmiin verrattuna paljon enemmän nautayksiköitä, joten kärsityn suoranaisen vahingon suuruus vähenee yltärintaa 1 ha viljeltyä alaa kohti pidettävän nautayksikköluvun kohotessa.

cc. Kärsitty vahinko 100 mk:n verotettua tuloa kohti.

100 markan verotettua tuloa kohti jakautuu kärsitty suorainen vahinko eri viljelmäluokissa seuraavasti:

Lääni	Viljelmäluokassa					Keski- määrin
	alle 10 ha	10—alle 25 ha	25—alle 50 ha	50—alle 100 ha	100 ha—	
	Smk.	Smk.	Smk.	Smk.	Smk.	
Uudenmaan.....	—	33.7	15.8	10.2	13.6	18.1
Turun-Porin	18.3	23.4	19.7	14.6	15.5	17.5
Hämeen.....	31.6	14.2	19.7	18.5	11.9	16.4
Viipurin.....	7.3	19.6	22.6	—	32.4	20.0
Mikkelin	52.7	36.4	20.8	10.3	—	36.9
Kuopion.....	23.0	17.8	16.1	72.6	5.3	20.2
Vaasan.....	13.2	15.2	22.1	23.2	16.1	17.6
Oulun	35.3	73.9	18.4	4.1	—	33.9
Koko maa	23.8	21.8	19.5	19.2	14.4	19.6

Taulukosta huomaamme, että pienemmät viljelmät verotettua tuloa kohti ovat joutuneet kärsimään suhteellisesti enemmän kuin suuremmat viljelmät. Suoranainen kärsitty vahinko pienenee viljelmän suuressa. Ero tässä ei kuitenkaan läheskään ole niin silmään pistävä, kuin aikasemmin esitettyä muunnetun viljellyn maan alaa vertailuyksikkönä käytettäessä.

dd. Kärsitty vahinko eri pakko-ottolajeja silmälläpitäen.

Tarkastellessamme vielä, millajsten eri pakko-ottomuotojen alaisiksi maanviljelijät ovat joutuneet, saamme seuraavan jaotelman:

Pakko-oton laji	Pakko-oton alaisten luku eri pakko-oton lajeissa		Kärsitty vahinko mk.:			
	Abs.	0/0	Keskimäärin pakko-oton alaista kohti	100 ha kohti viijeltä maata	100 nautayksik- kää kohti	100 mk:n vero- tettua tuloa kohti
Hevoset, nautaeläimet sekä hevos- ja jalkapäivätyöt	24	3.6	2,105	5,845	7,171	46
Hevoset, sekä hevos- ja jalkapäivätyöt	10	1.5	1,298	3,054	4,543	43
Hevoset, nautaeläimet ja hevos- päivätyöt	42	6.3	1,625	3,017	4,127	40
Hevoset, nautaeläimet ja jalka- päivätyöt	11	1.7	3,018	2,435	3,577	18
Hevoset ja hevospäivätyöt	12	1.8	1,126	5,437	6,215	35
Hevoset ja jalkapäivätyöt	13	2.0	1,186	9,487	10,402	101
Hevoset ja nautaeläimet	23	3.5	1,479	2,679	4,725	32
Ainoastaan hevoset	41	6.2	1,244	6,146	7,047	57
Nautaeläimet sekä hevos- ja jalka- päivätyöt	50	7.5	550	2,990	3,237	23
Nautaeläimet ja hevospäivätyöt ..	94	14.2	449	1,334	1,894	11
Nautaeläimet ja jalkapäivätyöt	22	3.3	252	1,215	1,545	11
Ainoastaan nautaeläimet	58	8.7	110	537	600	5
Hevos- ja jalkapäivätyöt	80	12.0	307	1,547	2,192	19
Ainoastaan hevospäivätyöt	78	11.7	545	3,168	3,981	25
Ainoastaan jalkapäivätyöt	106	16.0	72	666	759	6

Edelläolevasta vertailusta käy selville, että siellä, missä pakko-otto on yksinomaan koskenut nautaeläimiä tai jalkapäivätöitä, kärsitty vahinko on muihin pakko-ottomuotoihin verrattuna suhteellisesti pieni, jotavastoin samassa määrässä kun hevosia ja sen ohella hevos- ja jalkapäivätöitä on pakko-otolla otettu, samassa määrässä on myös vahinko suurentunut.

II. Eläinten pakko-ottorasitus koko maassa

1/9 1916—31/3 1917.

Jonkunlaisen koko maata käsittävän kuvan saamiseksi eläinten pakko-oton kautta kärsittyjen suoranaisten vahinkojen suuruudesta esitämme tässä seuraavan Maanviljelyshallituksen tilastollisesta osastosta saamamme koko maata käsittävän tilaston eläinten pakko-otosta syyskuun alusta 1916 alkaen maaliskuun loppuun 1917, siis yhteensä 7 kuukaudelta.

Eläinten pakko-otto koko maassa syyskuun 1 p:stä 1916—maaliskuun 31 p:ään 1917.

L ä ä n i	Hevosia	Lehmiä ja sonnia	Sikoja	Lampaita
Uudenmaan	207	1,463	39	17
Turun-Porin	2,133	6,244	80	1,316
Hämeen	1,749	3,868	271	670
Viipurin	2,397	5,880	108	125
Mikkelin	843	3,030	—	76
Kuopion	682	3,635	28	32
Vaasan	2,032	9,611	98	4,028
Oulun	1,135	4,806	63	958
Koko maa	11,178	38,537	687	7,222

Koska pakko-oton alaisiksi joutuneiden sikojen ja lampaiden luku on verraten pieni ja niitä koskevat tiedot epäluotettavia, on ne parasta jättää tässä enemmän käsittelyn ulkopuolelle sekä kohdistaa esitys yksinomaan hevosiin ja nautaeläimiin.

Käyttämällä I. taululitteen ryhmästä II laskettuja läänien keskihintoja¹⁾ jakautuu edelläoleva vahinko seuraavasti:

L ä ä n i	Hevosista Smk.	Nauta- eläimistä Smk.	Yhteensä Smk.
Uudenmaan.....	335,547	86,317	421,864
Turun-Porin	3,457,593	368,396	3,825,989
Hämeen.....	2,555,289	348,120	2,903,409
Viipurin.....	3,327,036	1,158,360	4,485,396
Mikkelin.....	1,222,350	430,260	1,652,610
Kuopio.....	1,164,856	370,770	1,535,626
Vaasan.....	2,525,776	913,045	3,438,821
Oulun.....	1,128,190	456,570	1,584,760
Koko maa	15,716,637	4,131,838	19,848,475

Koko maahan nähden nousee siis *suoranainen kärsitty vahinko yksinomaan hevosista ja naudoista lähemmäs 20 miljoonaan markkaan*. Kun ottaa samalla huomioon, että vahinko koskee ainoastaan 7 kuukauden aikaa, saa jonkunlaisen käsityksen koko sodan aikaisen ja yhä jatkuvan pakko-oton tuottamasta suoranaisesta vahingosta.

Mitä erikseen nautaeläimiin tulee, on niistä kärsitty suoranainen vahinko todellisuudessa vieläkin suurempi, syystä että eläimiä arvosteltaessa ei lainkaan ole otettu huomioon nahkojen hinnan huomattavaa nousua. Nahkojen oton kautta ovat maanviljelijät kärsineet noin 200 % vahinkoa.

Selvittääksemme, missä läänissä hevosista ja nautaeläimistä kärsitty vahinko on ollut suhteellisesti suurin, on seuraavassa verrattu sitä niiden lypsykarjanomistajien lukuun, joilla oli 3 lehmää tai sitä enemmän, mikä niistä monista vertailuperusteista, joiden välillä voi valita, on asianmukaisin.

Kutakin lypsykarjanomistajaa kohti, jolla oli 3 lehmää tai enemmän, oli kärsitty vahinko (Smk):

¹⁾ Uudenmaan läänissä on käytetty Turun-Porin läänin hevosten keskihintoja, syystä että Uudenmaan läänistä on tähän tilastoon saatu tietoja paikkakunnilta, joissa ei ole ollut hevosten pakko-ottoa. Samasta syystä on käytetty Vaasan läänin nautaeläinten hintoja Oulun läänissä.

Uudenmaan läänissä	44: 97
Turun-Porin "	209: 98
Hämeen "	218: 27
Viipurin "	195: 45
Mikkelin "	130: 38
Kuopion "	86: 08
Vaasan "	133: 60
Oulun "	99: 09
	<hr/>
Koko maassa	145: 84

Nämä luvut osaltaan tukevat sitä aikasemmin tehtyä huomiota, että rasitus yleensä on hyvin epätasaisesti jakautunut.

III. Muita pakko-ottomuotoja.

Edellämainituista pakko-ottomuodoista johtuneiden suoranaisten rasiusten lisäksi ovat maanviljelijät vielä joutuneet monien muunlaisten mitä erilaatuisimpien pakko-ottojen alaisiksi. Niiden mainitseminen, vaikkakin niiden arvioiminen tällä hetkellä on monestakin syystä perin vaikeaa, jopa useassa tapauksessa mahdottomakin, lienee tässä edellisten ohella paikallaan kuvaamaan maanviljelijäin kärsimäin suoranaisten vahinkojen suuruutta. Näistä pakko-ottomuodoista mainittakoon seuraavat:

Ajokaluston pakko-ottoa on harjoitettu varsinkin Turun-Porin ja Hämeen lääneissä. Niiden hinnat ovat vastanneet $\frac{1}{4}$ eli $\frac{1}{5}$ niiden todellisesta arvosta. Edellisen lisäksi ovat maanviljelijät olleet pakoitettut viemään ajokalustonsa kahdesti, jopa kolmastikin pitkään matkain päässä oleville tarkastuspaikoille, saamatta siitä mitään korvausta.

Maa- ja metsäpääomiin kohdistunut pakko-otto on yleistä kaikkialla maassamme. Vahingot niistä ovat useissa paikoin ihan korvaamattomat. Muutamain paikoin ovat peltolohkot juoksuhautojen avaamisen ja piikkilankaesteiden asettamisen vuoksi tulleet kokonaan käyttökelvottomiksi joko siten, että pääsy niihin on tullut miltei mahdottomaksi tai peltokuviot saaneet sellaisen muodon, että niiden viljeleminen on käynyt äärimmäisen hankalaksi. Useasti ovat sadot mielivaltaisten sotkemisien vuoksi menetetyt, viljelyksien aidat hävitetyt y. m.

Metsäomaisuuksiinsa nähden ovat yksityiset maanviljelijät saaneet kärsiä arvaamattomia vahingoita. Nämä vahingot eivät johdu yksinomaan pakko-otolla otettujen puiden tähden, mutta myöskin järjettömäin ottotapojen vuoksi.

Maa- ja metsäpääomien pakko-otosta koituvien vahinkojen suuruudesta — niitä ei vielä ole korvattu, eikä ole tietoa tulevatko

milloinkaan korvatuiksikaan — jonkunlaisen käsityksen saamiseksi mainittakoon joitakuita esimerkkejä muutamien maanviljelijäin kärsimien vahinkojen suuruudesta Kallislahden kylässä Säämingin pitäjässä. Arvioimisen ovat toimittaneet osittain sotilasviranomaiset, osittain lautamiehet ja osittain asianomaisen maanviljelysseuran virkailijat. Tähän mennessä ei seuraavissa tapauksissa ole saatu mitään korvausta:

1. *Maanviljelijä O. Kiljunen.*

(Viljelty pinta-ala 50 ha.)¹⁾

5,575 kpl. tukkeja ja riukuja	13,224: 50
13 ha metsää hakattu aukeaksi	3,900: —
20 m ³ halkoja	60: —
Aitoja poltettu ja säretty	300: —
0.5 ha ruislaihoa sotkettu	200: —
	<hr/>
	Smk. 17,684: 50

2. *Maanviljelijä E. Huttunen.*

(Viljelty pinta-ala 22 ha.)

Tukkeja ja riukuja	17,794: —
Koivuja	635: —
Linjapuita	5,380: —
3 ha metsää hakattu aukeaksi	1,500: —
Aitavahingot	150: —
Peltojen sotkeminen	100: —
	<hr/>
	Smk. 25,559: —

3. *Maanviljelijä J. Kinnunen.*

(Viljelty pinta-ala 14 ha.)

Hirsiä ja riukuja	39,998: —
30 ha metsää hakattu aukeaksi	12,000: —
Viljelyksien vahingoittaminen	234: 36
Laidunvahinkoa	200: —
Aitavahinkoa	400: —
Huoneen vuokraa	210: —
	<hr/>
	Smk. 53,042: 36

¹⁾ Luonnonniitty on tässä, samoin kuin seuraavissakin tapauksissa, muunnettu pelloksi sivulla 9 mainittuja muuntolukuja käyttämällä.

4. *Maanviljelijä A. Mikkonen.*

(Viljelty pinta-ala 13.2 ha.)

Laidunvahinko	300:—
Niityn sotkeminen	50:—
2 ha metsää aukeaksi hakattu	1,000:—
750 kpl. hirsyä	1,345:—
Aitojen särentä	100:—
Polttopuita	120:—
Huoneen vuokra	75:—
Sekalaista	60:—
	<hr/>
Smk.	3,050:—

5. *Maanviljelijä I. Valkonen.*

(Viljelty pinta-ala 11.4 ha.)

9,000 kpl. hirsyä ja riukuja	18,000:—
10 ha metsää aukeaksi hakattu	2,000:—
Aitavahingot	300:—
Niittyjen polkeminen	300:—
	<hr/>
Smk.	20,600:—

6. *Maanviljelijä J. Luukkonen.*

(Viljelty pinta-ala 8.0 ha.)

Hirsyä ja riukuja	4,000:—
3.0 ha metsää aukeaksi hakattu	900:—
Aitavahingot	108:—
Niityn polkeminen	75:—
Pellon polkeminen	140:—
Halkoja	60:—
	<hr/>
Smk.	5,283:—

Edelläolevan kaltaisia esimerkkejä voitaisiin jatkaa sekä samasta kylästä että muualta, mutta riittänee tämä jo osaltaan näyttämään toteen, miten ylivoimaisen suureksi rasitukseksi pakko-otto on yksityisissä tapauksissa saattanut nousta. Vertaamalla edellämainittuja rasituksia esim. viljeltyyn maa-alaan vaihtelee se 1 ha muunnettua viljeltyä alaa kohti 230—3,700 markkaan. Siinäkin

tapauksessa, että maanviljelijät mahdollisesti joskus tulevaisuudessa saisivat näistä pakko-otoista kärsimistään vahingoista jonkunlaisen korvauksen, joutuu ei ainoastaan nykyinen mutta erityisesti tuleva sukupolvi kärsimään metsän järjettömän ottotavan vuoksi.

Sivuuttamatta ei myöskään voi jättää sitä seikkaa, että tilallisten useimmiten on täytynyt suorittaa pakkotyönsä ei ainoastaan pitkien matkojen päässä olevissa vieraisissa kunnissa, mutta vielä sen ohella useammissa lyhyitä aikoja kestäneissä erissä. Tämäkin on luonnollisesti osaltaan suuresti lisännyt maanviljelijäin kärsimää suoranaista vahinkoa. Erikoisesti valitetaan matkojen pituutta Turun-Porin, Hämeen ja Viipurin lääneissä.

Esimerkkinä mainittakoon Hämeenkyrö, josta ilmoitetaan, että kunnan tilallisten käyttäminen pakkotöissä Sockenbackan aseman luona (lähellä Helsinkiä) on aiheuttanut heille vähintään *56,000 markkaa puhdasta tappiota*, jonka lisäksi noin 80 hevosta on palannut näistä töistä sairaina ja viallisina sekä ainakin tois-
taiseksi työhön kelpaamattomina.

Kerrassaan arvaamattomaksi käy vahinko, kun maanviljelijäin yleensä ja erikoisesti pikkuviljelijäin on täytynyt tänäkin keväänä lähteä hevosineen pakkotöihin kaikkein kiireimpänä kevät-touonteon aikana. Vahinko tästä on sitä tuntuvampi, kun touonteko on kylmien ilmojen vuoksi melkoisesti muutenkin myöhästynyt ja kun työvoimista sitäpaitsi on tuntuva puute sekä kun maatamme kaikesta päättäen vielä on uhkaamassa ennenkuulumaton *leipäpula*.

Loppusanoja.

Edellisestä on selvinnyt, että maanviljelijät sodan aikana ovat joutuneet eri pakko-ottomuotojen kautta kärsimään erittäin suuria *suoranaisia* vahinkoja. Mutta ei siinä kyllä, sillä näitä suoranaisia vahinkoja on aina seurannut *välillisiä* vahinkoja, jotka usein saattavat olla suoranaisia tuntuvasti raskaammat. Ajatelkaamme maanviljelijää, jolta on riistetty työvoimia — tapahtuipa se sitten ottamalla hevonen pakko-otolla, silloin kun sijaan ei saa rahallakaan, tai viemällä miehet ja hevoset viikkokausiksi pakko-ottotöihin, joista useimmiten palataan vikaantunein hevosin ja särkynein työasein, — aikana, jolloin niitä olisi mitä kipeimmin tarvittu omassa maataloudessa. On niin ollen selvää, että työt tällöin sekä myöhästyvät että tulevat epätydyttävästi tehdyiksi ja että maanviljelijät tämän vuoksi joutuvat kärsimään *maataloustuotantoa suuresti vähentävää välillistä* vahinkoa.

Vaikkakaan välillisiä vahinkoja ei edellä esitetyissä laskelmissa ole voitu ottaa huomioon, ovat, kuten laskelmista selviää, jo yksistään maanviljelijäin kärsimät *suoranaiset vahingot* nousseet siksi korkeiksi, että ne mitä huomattavimmassa määrässä ovat osaltaan kohottaneet sodanaikaisia muutenkin kallistuneita maatalouskustannuksia ja siten erittäin tuntuvasti vaikuttaneet alentavasti maatalouden kannattavaisuuteen.

TAULULIITTEET

1. Pakko-otto sodan aikana huhtikuun 15 p:ään 1917 mendellista asemaa vuoden 1917

Järjestysnumero	Lääni ja kunta	Pakko-oton alaisista kuuluu allamainittuihin ryhmiin		Pakko-			
		Ryhmä ¹⁾	Luku	Aikuisia hevosia			
				Luku	Saatu korvaus Smk.	Todellinen arvo Smk.	Kärsitty suorainainen vahinko Smk.
Uudenmaan.							
1	Helsingin pitäjä (1 kylä) ..	I	1	—	—	—	—
2		III	6	—	—	—	—
3	Sipoo (1 kylä)	II	17	—	—	—	—
4		III	17	—	—	—	—
Turun-Porin.							
5	Askainen (1 kylä)	III	4	3	2,300	7,500	5,200
6	Eurajoki (1 kylä)	II	1	5	4,800	15,000	10,200
7	Finström (1 kylä)	III	20	—	—	—	—
8	Geta (1 kylä)	II	7	—	—	—	—
9		III	16	—	—	—	—
10	Kaarina (2 kylää)	III	8	7	5,292	9,800	4,508
11	Kokemäki (1 kylä)	II	6	3	2,347	8,500	6,153
12		III	6	2	1,604	5,500	3,896
13	Luvia (1 kylä)	II	6	4	3,486	10,500	7,014
14	Maaria (2 kylää)	II	5	1	795	2,200	1,405
15		III	3	3	1,900	2,300	400
16	Marttila (3 kylää)	III	12	4	3,510	9,100	5,590
17	Naantalın m. (1 kylä)	III	6	6	4,456	11,100	6,644
18	Parainen (1 kylä)	III	12	10	9,070	16,900	7,830
19	Pertteli (1 kylä)	II	6	6	5,178	14,404	9,226
20	Uskela (1 kylä)	II	7	4	3,208	6,500	3,292

¹⁾ Ryhmään I kuuluvat ne, jotka ovat joutuneet pakko-oton alaiseksi seksi ainoastaan 15/4 16—15/4 17 ja ryhmään III ne, jotka ovat joutuneet pakko-

nessä sekä erinäisiä pakko-oton alaiseksi joutuneiden talou-
alussa valaisevia tietoja. (Jatk.)

otolla otettu								Järjestysnumero
Aikuisia nautaeläimiä				Hevospäivätöitä				
Luku	Saatu korvaus Smk.	Todellisen arvo Smk.	Kärsitty suorannainen vahinko Smk.	Luku	Saatu korvaus Smk.	Todellisen arvo Smk.	Kärsitty suorannainen vahinko Smk.	
2	600	1,000	400	—	—	—	—	1
54	13,139	20,760	7,621	619	5,637	9,264	3,627	2
—	—	—	—	82	720	1,640	920	3
—	—	—	—	2,913	24,521	55,680	31,159	4
5	1,078	1,400	322	64	127	960	833	5
19	4,560	5,000	440	—	—	—	—	6
7	1,343	2,085	742	388	2,582	7,760	5,178	7
—	—	—	—	—	—	—	—	8
5	778	1,095	317	203	1,347	6,090	4,743	9
24	5,475	9,720	4,245	64	544	1,600	1,056	10
9	1,884	2,150	266	13	35	260	225	11
26	5,474	6,359	885	15	35	300	265	12
6	1,667	1,772	105	—	—	—	—	13
6	1,843	3,020	1,177	35	298	875	577	14
6	1,499	2,150	651	16	136	400	264	15
15	3,898	6,125	2,227	16	160	640	480	16
8	1,910	2,650	740	37	—	740	740	17
10	2,413	3,860	1,447	81	586	1,835	1,249	18
18	5,862	6,730	868	76	760	1,900	1,140	19
20	6,217	7,942	1,725	190	1,900	5,400	3,500	20

ainoastaan ennen 15/4 1916, ryhmään II ne, jotka ovat joutuneet pakko-oton alai-
oton alaiseksi molempina aikoina.

1. Pakko-otto sodan aikana huhtikuun 15 päivän 1917 men-
(Jatk.) dellista asemaa vuoden 1917

Järjestysnumero	Lääni ja kunta	Pakko-otolla otettu			
		Jalkapäivätoita			
		Luku	Saatu korvaus Smk.	Todellinen arvo Smk.	Kärsitty suoranainen vahinko Smk.
	Uudenmaan.				
1	Helsingin pitäjä (1 kylä)..	—	—	—	—
2		—	—	—	—
3	Sipoo (1 kylä)	196	784	1,126	342
4		—	—	—	—
	Turun—Porin.				
5	Askainen (1 kylä)	83	—	415	415
6	Eurajoki (1 kylä)	25	—	100	100
7	Finström (1 kylä)	426	1,820	3,447	1,627
8	Geta (1 kylä).....	47	235	329	94
9		225	1,001	2,071	1,070
10	Kaarina (2 kylää).....	—	—	—	—
11	Kokemäki (1 kylä)	—	—	—	—
12		—	—	—	—
13	Luvia (1 kylä)	72	330	576	246
14	Maaria (2 kylää).....	—	—	—	—
15		—	—	—	—
16	Marttila (3 kylää).....	—	—	—	—
17	Naantalin m. (1 kylä)	4	—	20	20
18	Parainen (1 kylä).....	—	—	—	—
19	Pertteli (1 kylä).....	—	—	—	—
20	Uskela (1 kylä)	—	—	—	—

nessä sekä erinäisiä pakko-oton alaiseksi joutuneiden talou-
alussa valaisevia tietoja.

Yhteensä			Muunnettua viljel- tyä maata ha.	Aikuisia hevosia	Aikuisia nauta- eläimiä	Kaikkiaan karjaa nautayksiköissä	Verotettu tulo 1916 Smk.	Järjestysnumero
Saatu korvaus Smk.	Todelli- nen arvo Smk.	Kärsitty suora- nainen vahinko Smk.						
600	1,000	400	44.0	6	2	14.6	4,400	1
18,776	30,024	11,248	422.0	46	44	155.0	57,400	2
1,504	2,766	1,262	—	5	25	36.2	7,000	3
24,521	55,680	31,159	520.0	66	189	360.4	83,100	4
3,505	10,275	6,770	96.7	13	48	91.8	6,700	5
9,360	20,100	10,740	524.0	58	238	427.8	55,000	6
5,745	13,292	7,547	121.4	25	82	154.9	25,100	7
235	329	94	2.2	—	7	9.1	4,800	8
3,126	9,256	6,130	52.7	13	54	92.8	22,200	9
11,311	21,120	9,809	310.5	38	162	273.8	52,400	10
4,266	10,910	6,644	212.7	20	79	146.7	34,800	11
7,113	12,159	5,046	287.3	24	107	194.3	41,200	12
5,483	12,848	7,365	342.8	18	65	125.9	22,000	13
2,936	6,095	3,159	214.0	23	90	156.6	30,800	14
3,535	4,850	1,315	145.0	12	64	98.1	21,400	15
7,568	15,865	8,297	778.0	45	187	367.5	41,500	16
6,366	14,510	8,144	290.0	24	92	158.7	31,600	17
12,069	22,595	10,526	352.8	37	159	269.6	51,500	18
11,800	23,034	11,234	680.5	37	218	338.8	59,000	19
11,325	19,842	8,517	595.0	47	266	421.4	64,900	20

Järjestysnumero	Lääni ja kunta	Pakko-oton alaisista kuuluu allamainittuihin ryhmiin		Pakko-			
		Ryhmä	Luku	Aikuisia hevosia			
				Luku	Saatu korvaus Smk.	Todellisen arvo Smk.	Kärsitty suoranaisten vahinko Smk.
	Hämeen.						
21	Hausjärvi (1 kylä).....	II	12	—	—	—	—
22		III	2	10	4,750	7,000	2,250
23	Hollola (1 kylä).....	II	15	1	1,026	4,000	2,974
24		III	2	2	1,250	2,600	1,350
25	Padasjoki (1 kylä).....	II	17	4	3,450	8,500	5,050
26	Pirkkala (1 kylä).....	II	7	1	793	1,800	1,007
27		III	1	1	400	600	200
28	Tammela (1 kylä).....	II	16	1	1,017	2,500	1,483
29		III	4	9	6,053	12,550	6,497
30	Urjala (1 kylä).....	II	1	—	—	—	—
31		III	16	8	5,892	9,850	3,958
32	Vesilahti (1 kylä).....	II	9	3	802	4,900	4,098
	Viipurin.						
33	Jääski (1 kylä).....	II	20	2	1,608	5,500	3,892
34	Miehikkälä (1 kylä).....	II	17	3	2,406	9,600	7,194
35	Sortavaala (1 kylä).....	II	8	3	1,880	2,450	570
36	Viipurin m. (2 kylää)....	I	5	—	—	—	—
37		II	1	—	—	—	—
38		III	4	4	3,430	7,400	3,970
39	Virolahti (2 kylää).....	II	57	4	3,000	8,000	5,000
40		III	1	1	800	1,000	200
	Mikkelin.						
41	Heinola (1 kylä).....	II	24	1	720	2,100	1,380
42		III	1	—	—	—	—
43	Mäntyharju (1 kylä).....	II	18	3	2,867	8,000	5,133
44	Rantasalmi (1 kylä).....	II	6	2	1,815	4,000	2,185
45	Sääminki (1 kylä).....	II	20	—	—	—	—

(Jatk.)

otolla otettu

Aikuisia nautaeläimiä				Hevospäivätöitä				Järjestysnumero
Luku	Saatu korvaus Smk.	Todellinen arvo Smk.	Kärsitty suorannainen vahinko Smk.	Luku	Saatu korvaus Smk.	Todellinen arvo Smk.	Kärsitty suorannainen vahinko Smk.	
—	—	—	—	7	63	210	147	21
18	4,600	7,700	3,100	—	—	—	—	22
1	290	550	260	301	1,505	6,020	4,515	23
3	600	1,000	400	126	630	2,240	1,610	24
—	—	—	—	205	775	4,712	3,937	25
7	2,094	2,458	364	83	697	1,494	797	26
—	—	—	—	6	54	108	54	27
9	2,280	2,995	715	194	1,552	2,251	699	28
7	1,833	2,400	567	70	560	840	280	29
1	299	600	301	—	—	—	—	30
16	4,920	6,361	1,441	222	1,803	3,765	1,962	31
8	2,253	2,945	692	85	742	1,360	618	32
11	2,521	3,780	1,259	84	804	1,680	876	33
15	3,260	6,678	3,418	228	2,108	6,700	4,592	34
5	937	1,430	493	—	—	—	—	35
—	—	—	—	41	328	410	82	36
1	364	700	336	—	—	—	—	37
12	3,026	5,280	2,254	565	5,293	8,813	3,520	38
20	4,988	9,729	4,741	321	1,420	7,782	6,362	39
1	233	700	467	16	116	480	364	40
16	3,336	6,050	2,714	553	2,583	11,060	8,477	41
1	199	370	171	21	105	420	315	42
9	1,766	2,425	659	179	1,581	4,070	2,489	43
6	1,125	1,605	480	60	570	1,099	529	44
14	2,896	5,450	2,554	385	3,278	6,135	2,857	45

(Jatk)

Järjestysnumero	Lääni ja kunta	Pakko-otolla otettu			
		Jalkapäivätöitä			
		Luku	Saatu korvaus Smk.	Todellinen arvo Smk.	Kärsitty suoranainen vahinko Smk.
	Hämeen.				
21	Hausjärvi (1 kylä).....	238	1,371	2,226	855
22		447	2,012	3,687	1,675
23	Hollola (1 kylä).....	397	1,505	3,490	1,985
24		250	630	1,882	1,252
25	Padasjoki (1 kylä).....	155	775	2,325	1,550
26	Pirkkala (1 kylä).....	—	—	—	—
27		—	—	—	—
28	Tammela (1 kylä).....	161	644	1,050	406
29		66	224	364	140
30	Urjala (1 kylä).....	—	—	—	—
31		—	—	—	—
32	Vesilahti (1 kylä).....	45	45	70	25
	Viipurin.				
33	Jääski (1 kylä).....	291	1,293	2,163	870
34	Miehikkälä (1 kylä)	96	412	604	192
35	Sortavala (1 kylä).....	—	—	—	—
36	Viipurin m. (2 kylää).....	—	—	—	—
37		—	—	—	—
38		—	—	—	—
39	Virolahti (2 kylää).....	451	1,301	2,649	1,348
40		—	—	—	—
	Mikkelin.				
41	Heinola (1 kylä).....	740	3,423	7,400	3,977
42		21	105	210	105
43	Mäntyharju (1 kylä).....	122	568	842	274
44	Rantasalmi (1 kylä).....	—	—	—	—
45	Sääminki (1 kylä).....	30	150	210	60

Yhteensä			Muunnettua viljel- tyä maata ha.	Aikuisia hevosia	Alkuisia nauta- eläimiä	Kaikkiaan karjaa nautayksiköissä	Verotettu tulo 1916 Smk.	Järjestysnumero
Saatu korvaus Smk.	Todelli- nen arvo Smk.	Kärsitty suora- nainen vahinko Smk.						
1,434	2,436	1,002	182.8	16	68	112.8	12,300	21
11,362	18,387	7,025	397.0	40	147	265.2	53,300	22
4,326	14,060	9,734	261.4	36	137	249.6	31,700	23
3,110	7,722	4,612	142.6	12	64	109.2	15,600	24
5,000	15,537	10,537	223.4	37	149	261.1	27,200	25
3,584	5,752	2,168	180.5	19	68	122.0	41,670	26
454	708	254	17.0	3	7	15.4	5,800	27
5,493	8,796	3,303	481.0	41	167	330.2	34,300	28
8,670	16,154	7,484	130.8	15	71	110.4	11,200	29
299	600	301	8.0	1	4	8.0	1,300	30
12,615	19,976	7,361	679.2	55	249	435.7	61,600	31
3,842	9,275	5,433	324.5	33	123	229.4	17,000	32
6,226	13,123	6,897	259.0	36	124	235.4	23,600	33
8,186	23,582	15,396	262.0	28	90	183.1	47,700	34
2,817	3,880	1,063	107.2	15	68	123.0	17,300	35
328	410	82	36.9	6	16	35.7	3,800	36
364	700	336	17.0	1	8	11.9	2,000	37
11,749	21,493	9,744	366.0	25	136	208.7	38,400	38
10,709	28,160	17,451	594.2	82	303	550.7	180,150	39
1,149	2,180	1,031	12.0	2	9	15.9	3,100	40
10,062	26,610	16,548	174.9	51	182	326.3	19,600	41
409	1,000	591	4.4	1	4	7.8	600	42
6,782	15,337	8,555	141.9	27	107	213.9	20,700	43
3,510	6,704	3,194	145.7	15	100	155.3	14,900	44
6,324	11,795	5,471	274.9	43	186	337.2	36,000	45

Järjestysnumero	Lääni ja kunta	Pakko-oton alaisista kuuluu allamainittuihin ryhmiin		Pakko			
		Ryhmä	Luku	Luku	Aikuisia hevosia		
					Saatu korvaus Smk.	Todellisen arvo Smk.	Kärsitty suoranaisten vahinko Smk.
Kuopion.							
46	Karttula (1 kylä)	II	16	1	736	2,500	1,764
47	Liperi (1 kylä)	II	13	7	6,003	19,800	13,797
48	Muuruvesi (1 kylä)	II	31	—	—	—	—
49	Nurmes (1 kylä)	II	14	1	750	1,400	650
50	Tohmajärvi (1 kylä)	II	8	9	6,965	21,500	14,535
Vaasan.							
51	Ilmajoki (1 kylä)	II	20	2	1,750	5,000	3,250
52	Kokkola (1 kylä)	II	17	—	—	—	—
53	Kurikka (1 kylä)	II	33	5	4,493	11,400	6,907
54	Mustasaari (1 kylä)	II	22	1	800	2,000	1,200
55		III	12	12	6,000	7,725	1,725
56	Närpiö (1 kylä)	II	26	5	4,460	9,100	4,640
57	Pietarsaari (1 kylä)	II	42	—	—	—	—
58	Saarijärvi (1 kylä)	II	4	2	1,829	5,500	3,671
59		III	3	1	749	2,500	1,751
60	Viitasaari (1 kylä)	II	8	6	5,587	14,200	8,613
61	Ähtäri (1 kylä)	II	27	7	6,269	12,800	6,531
Oulun.							
62	Liminka (1 kylä)	III	6	15	10,920	14,250	3,330
63	Paltamo (2 kylää)	I	1	1	1,043	2,200	1,157
64		II	7	12	12,329	24,000	11,671
65	Simo (1 kylä)	II	10	11	11,071	17,700	6,629
66	Sotkamo (1 kylä)	II	10	10	9,306	23,800	14,494

(Jatk.)

otolla otettu

Aikuisia nautaeläimiä				Hevospäivätoita				Järjestysnumero
Luku	Saatu korvaus Smk.	Todellinen arvo Smk.	Kärsitty suoranaisten vahinko Smk.	Luku	Saatu korvaus Smk.	Todellinen arvo Smk.	Kärsitty suoranaisten vahinko Smk.	
9	2,011	3,045	1,034	109	763	1,308	545	46
9	2,061	3,300	1,239	34	96	640	544	47
13	3,516	4,240	724	192	1,556	3,840	2,284	48
14	3,948	5,550	1,602	—	—	—	—	49
5	840	1,325	485	—	—	—	—	50
—	—	—	—	53	404	850	446	51
—	—	—	—	—	—	—	—	52
4	1,122	1,454	332	224	1,568	3,360	1,792	53
4	860	1,700	840	32	224	640	416	54
1	190	300	110	16	112	320	208	55
8	1,923	2,455	532	100	210	700	490	56
12	3,164	3,790	626	—	—	—	—	57
3	774	1,400	626	74	518	868	350	58
3	617	1,000	383	174	1,176	2,020	844	59
8	1,203	2,225	1,022	227	880	3,040	2,160	60
5	1,084	1,295	211	275	2,063	3,365	1,302	61
6	1,361	1,580	219	—	—	—	—	62
—	—	—	—	—	—	—	—	63
—	—	—	—	—	—	—	—	64
—	—	—	—	—	—	—	—	65
—	—	—	—	—	—	—	—	66

Järjestysnumero	Lääni ja kunta	Pakko-otolla otettu			
		Jalkapäivätöitä			
		Luku	Saatu korvaus Smk.	Todellinen arvo Smk.	Kärsitty suoranainen vahinko Smk.
	Kuopion.				
46	Karttula (1 kylä)	670	2,345	3,350	1,005
47	Liperi (1 kylä)	—	—	—	—
48	Muuruvesi (1 kylä)	2,000	9,403	13,284	3,881
49	Nurmes (1 kylä)	5	40	50	10
50	Tohmajärvi (1 kylä)	81	324	524	200
	Vaasan.				
51	Ilmajoki (1 kylä)	224	896	1,680	784
52	Kokkola (1 kylä)	238	952	2,401	1,449
53	Kurikka (1 kylä)	592	2,464	4,312	1,848
54	Mustasaari (1 kylä)	405	1,620	4,050	2,430
55	255	1,020	2,550	1,530
56	Närpiö (1 kylä)	320	896	3,196	2,300
57	Pietarsaari (1 kylä)	489	1,956	2,694	738
58	Saarijärvi (1 kylä)	168	647	983	336
59	—	—	—	—
60	Viitasaari (1 kylä)	147	488	1,157	669
61	Ähtäri (1 kylä)	475	1,904	2,424	520
	Oulun.				
62	Liminka (1 kylä)	—	—	—	—
63	Paltamo (2 kylää)	—	—	—	—
64	—	—	—	—
65	Simo (1 kylä)	—	—	—	—
66	Sotkamo (1 kylä)	—	—	—	—

Yhteensä			Muunnettua viljel- tyä maata ha.	Aikuisia hevosia	Aikuisia nauta- eläimiä	Kaikkiaan karjaa nautayksiköissä	Verotettu tulo 1916 Smk.	Järjestysnumero
Saatu korvaus Smk.	Todelli- nen arvo Smk.	Kärsitty suora- nainen vahinko Smk.						
5,855	10,203	4,348	236.2	27	152	245.4	56,300	46
8,160	23,740	15,580	312.2	29	199	316.6	18,600	47
14,475	21,364	6,889	280.2	32	230	346.1	35,100	48
4,738	7,000	2,262	301.0	34	199	327.6	31,400	49
8,129	23,349	15,220	318.2	30	114	208.4	61,800	50
3,050	7,530	4,480	641.9	54	162	329.8	34,700	51
952	2,401	1,449	199.0	24	140	204.9	39,800	52
9,647	20,526	10,879	1,091.0	75	235	463.4	49,200	53
3,504	8,390	4,886	134.5	31	129	203.1	25,200	54
7,322	10,895	3,573	60.5	14	82	119.4	13,200	55
7,489	15,451	7,962	519.5	37	122	216.7	28,900	56
5,120	6,484	1,364	361.4	43	243	351.6	65,100	57
3,768	8,751	4,983	118.0	10	51	87.0	8,200	58
2,542	5,520	2,978	71.0	9	34	67.8	8,900	59
8,158	20,622	12,464	350.4	40	190	312.2	47,990	60
11,320	19,884	8,564	291.5	36	166	283.0	39,700	61
12,281	15,830	3,549	415.7	21	177	241.9	33,200	62
1,043	2,200	1,157	14.2	—	7	9.2	1,300	63
12,329	24,000	11,671	184.4	14	92	136.1	27,900	64
11,071	17,700	6,629	80.0	11	81	112.9	18,300	65
9,306	23,800	14,494	144.6	19	116	197.1	20,700	66

Järjestyksennumero	Lääni ja kunta	Pakko-oton alaisista kuuluu allamainittuihin ryhmiin		Pakko-			
		Ryh-mä	Luku	Aikuisia hevosia			
				Luku	Saatu korvaus Smk.	Todellisen arvo Smk.	Kärsitty suoranaisten vahinko Smk.
	Yhteenveto.						
67	Uudenmaan	I	1	—	—	—	—
68		II	17	—	—	—	—
69		III	23	—	—	—	—
70	Turun-Porin	II	38	23	19,814	57,104	37,290
71		III	87	35	28,132	62,200	34,068
72	Hämeen	II	77	10	7,088	21,700	14,612
73		III	25	30	18,345	32,600	14,255
74	Viipurin	I	5	—	—	—	—
75		II	83	12	8,894	25,550	16,656
76		III	5	5	4,230	8,400	4,170
77	Mikkelin	II	68	6	5,402	14,100	8,698
78		III	1	—	—	—	—
79	Kuopion	II	82	18	14,454	45,200	30,746
80	Vaasan	II	199	28	25,188	60,000	34,812
81		III	15	13	6,749	10,225	3,476
82	Oulun	I	1	1	1,043	2,200	1,157
83		II	27	33	32,706	65,500	32,794
84		III	6	15	10,920	14,250	3,330
85	Koko maa	I	7	1	1,043	2,200	1,157
86		II	591	130	113,546	289,154	175,608
87		III	162	98	68,376	127,675	59,299
88	Yhteensä		760	229	182,965	419,029	236,064

(Jatk.)

otolla otettu

Aikuisia nautaeläimiä				Hevospäivätoita				Järjestysnumero
Luku	Saatu korvaus Smk.	Todellisen arvo Smk.	Kärsitty suorannainen vahinko Smk.	Luku	Saatu korvaus Smk.	Todellisen arvo Smk.	Kärsitty suorannainen vahinko Smk.	
2	600	1,000	400	—	—	—	—	67
—	—	—	—	82	720	1,640	920	68
54	13,139	20,760	7,021	3,632	30,158	64,944	34,786	69
78	22,033	26,614	4,581	314	2,993	8,435	5,442	70
106	23,868	35,444	11,576	884	5,517	20,325	14,808	71
26	7,216	9,548	2,332	875	5,334	16,047	10,713	72
44	11,953	17,461	5,508	324	3,047	6,953	3,906	73
—	—	—	—	41	328	410	82	74
52	12,070	22,317	10,247	633	4,332	16,162	11,830	75
13	3,259	5,980	2,721	581	5,409	9,293	3,884	76
45	9,123	15,530	6,407	1,177	8,012	22,364	14,352	77
1	199	370	171	21	105	420	315	78
50	12,376	17,460	5,084	335	2,415	5,788	3,373	79
44	10,130	14,319	4,189	985	5,867	12,823	6,956	80
4	807	1,300	493	190	1,288	2,340	1,052	81
—	—	—	—	—	—	—	—	82
—	—	—	—	—	—	—	—	83
6	1,361	1,580	219	—	—	—	—	84
2	600	1,000	400	41	328	410	82	85
295	72,948	105,788	32,840	4,401	29,673	83,259	53,586	86
228	54,586	82,895	28,309	5,632	45,524	104,275	58,751	87
525	128,134	189,683	61,549	10,074	75,525	187,944	112,419	88

(Jatk.)

Järjestysnumero	Lääni ja kunta	Pakko-otolla otettu			
		Jalkapäivätoita			
		Luku	Saatu korvaus Smk.	Todellinen arvo Smk.	Kärsitty suoranainen vahinko Smk.
	Yhteenveto.				
67	Uudenmaan	—	—	—	—
68		196	784	1,126	342
69		—	—	—	—
70	Turun-Porin	144	565	1,005	440
71		738	2,821	5,953	3,132
72	Hämeen	961	4,340	9,161	4,821
73		763	2,866	5,933	3,067
74	Viipurin	—	—	—	—
75		838	3,006	5,416	2,410
76		—	—	—	—
77	Mikkelin	892	4,141	8,452	4,311
78		21	105	210	105
79	Kuopion	2,756	12,112	17,208	5,096
80	Vaasan	3,058	11,823	22,897	11,074
81		255	1,020	2,550	1,530
82	Oulun	—	—	—	—
83		—	—	—	—
84		—	—	—	—
85	Koko maa	—	—	—	—
86		8,845	36,771	65,265	28,494
87		1,777	6,812	14,646	7,834
88	Yhteensä	10,622	43,583	79,911	36,328

Yhteensä			Muunnettua viljel- tyä maata ha.	Aikuisia hevosia	Aikuisia nauta- eläimiä	Kaikkiaan karjaa nautayksiköissä	Verotettu tulo 1916 Smk.	Järjestysnumero
Saatu korvaus Smk.	Todelli- nen arvo Smk.	Kärsitty suora- nainen vahinko Smk.						
600	1,000	400	44.0	6	2	14.6	4,400	67
1,504	2,766	1,262	—	5	25	36.2	7,000	68
43,297	85,704	42,407	942.0	112	233	515.4	140,500	69
45,405	93,158	47,753	2,571.2	203	963	1,625.8	271,300	70
60,338	123,922	63,584	2,434.4	231	955	1,701.5	283,600	71
23,978	56,456	32,478	1,661.6	183	716	1,313.1	165,470	72
36,211	62,947	26,736	1,366.6	125	538	935.9	147,500	73
328	410	82	36.9	6	16	35.7	3,800	74
28,302	69,445	41,143	1,239.4	162	593	1,104.1	220,750	75
12,898	23,673	10,775	378.0	27	145	224.6	41,500	76
26,678	60,446	33,768	737.4	136	575	1,032.7	91,200	77
409	1,000	591	4.4	1	4	7.8	600	78
41,357	85,656	44,299	1,447.8	152	894	1,444.1	203,200	79
53,008	110,039	57,031	3,707.2	350	1,438	2,451.7	337,790	80
9,864	16,415	6,551	131.5	23	116	187.2	22,100	81
1,043	2,200	1,157	14.2	—	7	9.2	1,300	82
32,706	65,500	32,794	408.9	44	289	446.1	66,900	83
12,281	15,830	3,549	415.7	21	177	241.9	33,200	84
1,971	3,610	1,639	95.1	12	25	59.5	9,500	85
252,938	543,466	290,528	11,773.5	1,235	5,493	9,453.8	1,363,610	86
175,298	329,491	154,193	5,672.6	540	2,168	3,814.3	669,000	87
430,207	876,567	446,360	17,541.2	1,787	7,686	13,327.6	2,042,110	88

2. 15/4 1916—15/4 1917 pakko-oton alaiseksi joutuneet itsenäiset maanviljelijät ja vuokraajat ryhmitettyinä pakko-oton mukaan. (Jatk.)

L a a n i	Pakko-oton alaiseksi joutuneiden luku	Pakko-otolla otettu											
		Aikuisia hevosia				Aikuisia nautaeläimiä				Hevospäivätöitä			
		Luku	Saatu korvaus Smk.	Todellinen arvo Smk.	Kärsitty suorannainen vahinko Smk.	Luku	Saatu korvaus Smk.	Todellinen arvo Smk.	Kärsitty suorannainen vahinko Smk.	Luku	Saatu korvaus Smk.	Todellinen arvo Smk.	Kärsitty suorannainen vahinko Smk.
Uudenmaan	23	—	—	—	—	—	—	—	—	2,338	20,202	45,576	25,374
Turun-Porin	113	47	40,896	108,104	67,208	152	40,199	54,413	14,214	875	6,780	21,970	15,190
Hämeen	96	20	15,133	38,100	22,967	57	15,892	22,832	6,940	1,076	6,700	19,495	12,795
Viipurin	90	23	12,324	32,950	20,626	65	15,329	28,297	12,968	1,002	8,069	23,063	14,994
Mikkelin	63	6	5,402	14,100	8,698	44	8,973	15,205	6,232	1,197	8,097	22,744	14,647
Kuopion	65	18	14,454	45,200	30,746	50	12,376	17,460	5,084	215	1,435	3,388	1,953
Vaasan	184	29	25,937	62,500	36,563	48	10,937	15,619	4,682	1,141	6,959	14,823	7,864
Oulun	30	35	35,254	67,000	31,746	6	1,361	1,580	219	—	—	—	—
Koko maa	664	178	149,400	367,954	218,554	422	105,067	155,406	50,339	7,844	58,242	151,059	92,817

(Jatk.)

L ä ä n i	Pakko-otolla otettu				Yhteensä			Muunnettua viljel- tyä maata ha.	Aikuisia hevosia	Aikuisia nauta- eläimiä	Kaikkiaan karjaa nautayksiköissä	Verotettu tulo 1916 Smk.
	Jalkapaivätoita				Saatu korvaus Smk.	Todellinen arvo Smk.	Kärsitty suora- nainen vahinko Smk.					
	Luku	Saatu korvaus Smk.	Todelli- nen arvo Smk.	Kärsitty suoranainen vahinko Smk.								
Uudenmaan	—	—	—	—	20,202	45,576	25,374	942.0	112	233	515.4	140,500
Turun-Porin	531	2,255	3,616	1,361	90,130	188,103	97,973	5,005.6	434	1,908	3,315.8	560,800
Hämeen	1,602	6,688	14,086	7,398	44,413	94,513	50,100	3,028.2	308	1,254	2,249.0	306,170
Viipurin	506	1,555	3,197	1,642	37,277	87,507	50,230	1,615.9	189	734	1,324.0	251,550
Mikkelin	785	3,648	7,802	4,154	26,120	59,851	33,731	738.4	135	570	1,023.0	91,400
Kuopion	909	3,966	6,162	2,196	32,231	72,210	39,979	1,442.0	151	874	1,419.2	198,300
Vaasan	2,874	11,176	22,409	11,233	55,009	115,351	60,342	3,740.4	370	1,537	2,605.5	342,490
Oulun	—	—	—	—	36,615	68,580	31,965	824.1	63	463	680.4	94,300
Koko maa	7,207	29,288	57,272	27,984	341,997	731,691	389,694	17,336.6	1,762	7,573	13,132.3	1,985,510

3. ^{15/4}1916—^{15/4}1917 pakko-oton alaiseksi joutuneiden itse-
vahinko, muunnetun viljellyn maan ala, nautayksikköjen

Lääni	Alle 10 ha					10 — alle 25 ha				
	Luku	Kärsitty suoranainen vahinko Smk.	Muunnettu viljelty maa-ala ha.	Nautayksikköjä kpl.	Verotettu tulo Smk.	Luku	Kärsitty suoranainen vahinko Smk.	Muunnettu viljelty maa-ala ha.	Nautayksikköjä kpl.	Verotettu tulo Smk.
Uudenmaan	—	—	—	—	—	11	9,075	186.0	159.4	26,900
Turun-Porin	24	4,410	77.3	115.8	24,100	18	11,194	297.4	323.3	47,800
Hämeen ...	11	3,924	90.5	113.6	12,400	41	14,981	669.5	653.3	105,870
Viipurin ...	15	1,980	108.2	116.1	27,050	68	33,624	978.7	875.8	171,300
Mikkelin ..	40	19,656	280.7	488.6	37,300	17	9,467	225.5	312.0	26,000
Kuopion ..	12	2,829	76.2	140.0	12,300	35	12,119	591.8	660.6	68,200
Vaasan ...	68	8,703	369.4	520.3	65,900	67	20,327	1,074.9	892.1	134,000
Oulun	6	3,638	46.0	80.6	10,300	15	22,162	256.2	284.9	30,000
Koko maa	176	45,140	1,068.3	1,575.0	189,350	272	132,949	4,280.0	4,161.4	610,070

Lääni	100 ha —				
	Luku	Kärsitty suoranainen vahinko Smk.	Muunnettu viljelty maa-ala ha.	Nautayksikköjä kpl.	Verotettu tulo Smk.
Uudenmaan ..	2	9,440	375.0	159.6	68,200
Turun-Porin ..	8	23,062	1,540.0	1,000.9	148,100
Hämeen	3	7,797	500.0	346.7	65,700
Viipurin	2	8,557	291.0	165.5	26,400
Mikkelin	—	—	—	—	—
Kuopion	1	2,629	135.0	70.3	50,000
Vaasan	2	2,222	235.8	124.1	13,800
Oulun	—	—	—	—	—
Koko maa	18	53,707	3,076.8	1,867.1	372,200

näisten maanviljelijäin ja vuokraajain kärsimä suoranainen luku ja verotettu tulo eri viljelmäluokissa.

25 — alle 50 ha					50 — alle 100 ha				
Luku	Kärsitty suoranainen vahinko Smk.	Muunnettu viljely maa-ala ha.	Nauta-yksiköitä kpl.	Verotettu tulo Smk.	Luku	Kärsitty suoranainen vahinko Smk.	Muunnettu viljely maa-ala ha.	Nauta-yksiköitä kpl.	Verotettu tulo Smk.
9	6,289	318.0	177.9	39,800	1	570	63.0	18.5	5,600
36	35,969	1,284.6	902.2	182,300	27	23,338	1,806.3	973.6	158,500
28	13,209	1,009.8	634.2	67,150	13	10,189	758.4	501.2	55,050
5	6,069	238.0	166.6	26,800	—	—	—	—	—
4	3,394	129.6	125.0	16,300	2	1,214	102.6	97.4	11,800
13	7,667	373.0	337.7	47,500	4	14,735	266.0	210.6	20,300
30	15,972	986.3	606.6	72,290	17	13,118	1,054.0	462.4	56,500
5	5,080	187.7	129.4	27,600	4	1,085	334.2	185.5	26,400
130	93,649	4,527.0	3,079.6	479,740	68	64,249	4,384.5	2,449.2	334,150

